

5. Дубасенюк О., Мирончук Н., Сидорчук Н. Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять з освітньої компоненти «Технології навчання дорослих»: для здобувачів магістерського рівня вищої освіти. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2023. 70 с.

УДК 378.147:54

Євдоченко Олена,

доктор філософії з галузі Освіта/ Педагогіка,

доцент кафедри хімії

Житомирський державний університет імені Івана Франка

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ХІМІКІВ

Ефективність фахової підготовки фахівців різних галузей залежить від підходів, що застосовуються в процесі навчання. У статті окреслено головні підходи до формування професійної компетентності майбутніх хіміків у процесі фахової підготовки в закладі вищої освіти.

Проблему формування професійної компетентності майбутніх хіміків у процесі фахової підготовки розглянуто з позиції професіографічного, діяльнісного, системного, особистісно орієнтованого, технологічного та компетентнісного підходів.

Провідним до формування професійної компетентності майбутніх хіміків визначаємо професіографічний підхід, адже на сьогодні відсутній Професійний стандарт за Класифікатором професій ДК 003:2010 за професією «Хімік». Цей підхід орієнтує учасників освітнього процесу на результат визначеного комплексу вимог до майбутньої фахової діяльності [5, с.37]. Професіографічний підхід до проблеми фахової підготовки майбутніх хіміків передбачав вивчення нормативних документів, класифікатору професій, затверджених Професійних стандартів, а також навчальних планів, освітніх програм провідних вітчизняних

та закордонних закладів вищої освіти, які займаються фаховою підготовкою хіміків. Цей підхід дозволив комплексно, систематизовано описати професію хіміка, окреслити сукупність вимог до індивідуальних психологічних характеристик та професійно важливих якостей майбутнього фахівця [1, с.6].

Нами було проаналізовано низку нормативних документів (Закон України «Про освіту» (2017 р.), Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Постанова Кабінету міністрів «Про затвердження національної рамки кваліфікацій» (2011 р.), Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня спеціальності 102 «Хімія» (2019 р.), класифікатор професій ДК 003:2010; затвержені Професійні стандарти «Рятувальника-хіміка» та «Лаборанта хімічного аналізу». Що дало можливість визначити та окреслити основні сфери майбутньої професійної діяльності випускників-бакалаврів спеціальності 102 «Хімія». Зазначимо, що майбутня професійна діяльність хіміків буде пов'язана із: виготовленням розчинів заданої концентрації, проведенням простих, арбітражних та атомно-адсорбційні аналізів; метрологічною оцінкою отриманих результатів нестандартних аналізів; перевіркою стандартизованих методик; веденням звітної документації; дослідженням якості та складу речовини, виготовлених напівфабрикатів, готової продукції, сировини для вироблення продукції; дослідженням властивостей неорганічних та органічних речовин; прогнозуванням можливостей застосування неорганічних та органічних речовин у різних сферах господарства; хімічним синтезом, підбором та розробкою умов для ефективного синтезу речовин; виробництвом мінеральних добрив, гербіцидів, пестицидів, інсектицидів у промислових масштабах тощо.

Грунтуючись на аналізі змісту підготовки бакалаврів спеціальності 102 «Хімія» зазначим, що близько 60 % вмінь, які мають бути сформовані у хіміків, пов'язані з виконанням хімічного експерименту [3]. Це говорить про те, що в процесі фахової підготовки хіміки мають набути здатностей раціонально планувати та організовувати хімічний експеримент, безпечно виконувати його, аналізувати отримані результати, формулювати висновки відповідно до цілей дослідження та фіксувати отримані результати дослідження відповідно до вимог.

Важливим до формування професійної компетентності майбутніх хіміків є діяльнісний підхід, який передбачає створення активної позиції здобувачів вищої освіти щодо свідомого опанування особливостями майбутньої професійної діяльності, яка забезпечить формування первинного професійного досвіду ще під час навчання.

Зазначимо, що підготовка майбутніх хіміків у закладі вищої освіти є педагогічною системою, яка логічно побудована та зорієнтована на оволодіння професійною компетентністю та набуття первинного професійного досвіду ще під час навчання.

Реалізація системного підходу передбачає наступність викладання обов'язкових навчальних дисциплін, організацію та проведення різноспрямованих навчальних і виробничих практик; ускладнення об'єктів і методів їх дослідження; орієнтацію освітнього процесу на опанування професійною компетентністю та набуття первинного професійного досвіду шляхом постійного включення експериментальної діяльності в процес вивчення хімічних освітніх компонент на всіх етапах фахової підготовки.

Необхідним у реалізації завдань дослідження є особистісно орієнтований підхід. Зміст Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні вказує на необхідність модернізації та удосконаленні освітнього процесу, перехід до «нової особистісно орієнтованої парадигми, в центрі якої перебуває людина – майбутній фахівець, яка не просто засвоює певну сукупність знань, а пізнає істину»[2, с. 8].

Особистісно орієнтований підхід до фахової підготовки майбутніх хіміків передбачає: визначення вхідного рівня компетенцій, виявлення недоліків та прогалин у знаннях та вміннях, які стануть підґрунтям формування професійної компетентності, диференціацію експериментальних завдань у відповідності до рівня навченості здобувачів освіти; індивідуалізацію навчання та набуття особистого експериментального досвіду, зростання самостійності виконання експериментів; ускладнення та урізноманітнення об'єктів дослідження, що вв'язано з невизначеністю майбутніх об'єктів дослідження; суб'єкт-суб'єкту

взаємодію між студентами на викладачами та поступову зміну ролі викладача з «джерела знань» на консультанта.

Впровадження педагогічних технологій в навчальний процес є шляхом його вдосконалення, оновлення та модернізації, тому важливою є реалізація технологічного підходу. Педагогічну технологію розглядаємо як систему раціональних способів досягнення педагогічної мети та як організацію освітнього процесу з визначенням раціональних та ефективних способів досягнення кінцевого результату. Педагогічна технологія включає три аспекти: перший – науковий, який дає можливість проєктувати педагогічний процес; другий – процесуально-описовий, який описує алгоритми процесів, систему цілей, методів і засобів, що реалізуються для досягнення поставленої мети; третій – процесуально-дієвий, який полягає в реалізації технологічного процесу, функціонуванні особистісних, методологічних, інструментальних педагогічних засобів[4, с.159].

Реалізація технологічного підходу забезпечить візуалізацію хімічної науки; систематичність формування професійної компетентності та її вдосконалення; постійний контроль та усунення визначених недоліків процесу формування професійної компетентності майбутніх хіміків; наступність, оптимізацію та вдосконалення освітнього процесу з метою підвищення його результативності.

Важливим у підготовці майбутніх хіміків є компетентнісний підхід. Застосування цього підходу передбачало: визначення структури професійної компетентності та характеристики основних її компонент відповідно до результатів навчання; мотивації здобувачів вищої освіти до оволодіння майбутньої професійною діяльністю; формування вмінь оцінювати навчальну, а в майбутньому професійну діяльність і ризики її можливих впливів на власне здоров'я та оточуючий світ; відбір педагогічних умов для ефективного формування та розвитку професійної компетентності, набуття первинного професійного досвіду в здобувачів вищої освіти.

Поєднання та впровадження в процес фахової підготовки майбутніх хіміків перелічених підходів забезпечить ефективність навчання, формування та

розвиток професійної компетентності, набуття первинного професійного досвіду ще у закладі вищої освіти.

Список використаних джерел та літератури

1. Карпіловська, С. Я., Мітельман, Р. Й., Синявський, В. В., Ткаченко, О. М., Федоришин, Б. О., Яцишин, О. О., 1997. Основи професіографії: Навч. посібник. Київ: МАУП, 148 с.

2. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні. 2004. Професійно-технічна освіта. № 3, с. 5-7.

3. Міністерство освіти і науки, 2019. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 10 Природничі науки, спеціальність 102 «Хімія». Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 563. Київ.

4. Сисоєва, С. О., 2001. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: [монографія]. Київ: ВІПОЛ [online], с. 153-166. Режим доступу <https://bazhum.muzhp.pl/> [Дата звернення 21 квітня 2024].

5. Чернілевський, Д. В., Томчук, М. І., Дубасенюк, О. А., Антонова, О. Є., Захарченко, В. І., Вознюк, О. В., Сіранчук, Н. З., 2012. Методологія наукової діяльності: навч. посіб., вид. 3-є, перероблене. Вінниця: Вид-во АМСКП, 364 с.

УДК 811.111:81'367'37

Жуковська Вікторія,

кандидат філологічних наук, професор, професор
кафедри міжкультурної комунікації та іншомовної освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка

МУЛЬТИПАРАМЕТРИЧНЕ ПРОФІЛЮВАННЯ ЛІНГВАЛЬНОЇ КОНСТРУКЦІЇ: КВАНТИТАТИВНО-КОРПУСНИЙ АСПЕКТ

Розвиток сучасної когнітивної лінгвістики, і конструкційної граматики зокрема, супроводжується дискусією щодо підвищення рівня об'єктивності